

Strinda Landbrukslag 1811 – 2011

Av Sigurd A. Fjær

Selskabet for Strindens Præstegjeld

Den 8. april 1811 ble Selskabet for Strindens Præstegjelds Vel stiftet, og formålet var å fremme jorddyrking, husflid og sedelighet. Lørdag 4. juni 2011 ble 200 års virksomhet markert på Lerflaten gård, Bjørkmyr, med en stilig fest for medlemmer og innbudte gjester.

Lagets navn, oppgaver, oppslutning og intensitet har vekslet, men i hele 200-årsperioden har laget hatt stor faglig og sosial betydning for bøndene i Strinda.

Fadder for landbrukslaget var justisråd og sorenskriver i Strinda og Selbu siden 1804, Emanuel Jens Junge Balle, som tidligere hadde vært borgermester i Ribe i Danmark, og som nå bodde på Kalvskinnet. Balle forfattet en melding tatt inn i Adresseavisen 22. januar 1811 med oppfordring til beboere og eiendomsbesittere på "Strinden" til å bli medlemmer.

Stiftelsesmøtet fant sted i Latinskolens (Katedralskolens) festsal den 8. april, og til styre ble valgt: Proprietær Reinert Johannes Schive, Elgeseter gård (formann), bonde Ole Olsen Teslien, Teslien Nedre, og kjøpmann Johan Christian Vogelsang. Cand. theol. Hen-

Bonde fra Strinda tidlig på 1800-tallet. Fra Einar Lexow: *Johan F. L. Dreiers Norske folke-dragter*. Oslo 1913.

rik August Angell ble ansatt som sekretær.

Hvem var disse herrene? Reinholt Schive var født i Trondheim i 1767, ble cand. theol. og ved giftemål jordeier (proprietær) til Elgeseter gård som den gang strakte seg mot sør til Sluppen og Sundlandsaunet, og dessuten avlsgården Kuset ved Jonsvatnet. Ole Olsen Teslien var lærer og kom fra småbruket Ormhaug i Røros. I 1803 kjøpte han Tesligårdene og Øvre Viken. O. O. Tesli gjorde seg bemerket som en praktisk og

handlekraftig mann som fikk mange til-litsverv. I 1818 ble han valgt til stortingsmann og kom med i hele 16 komitéer. J. C. Vogelsang var en av Trondheims større kjøpmenn, og han eide handelsstedet Klauva i Dyrøy. Han var kjent for sitt gode hjertelag overfor folk som led nød og var en av de større bidragsytere til de trengende under uår-ene 1801 og 1802. Henrik August Angell, født 1788, var fra 1809 lærer ved det militære institutt i Trondheim og ved Realskolen, og ble i 1814 visepastor i Strinda. Han eide et hus i byen ved Bybrua og gården Tyholt, og han var sønn av stiftsprost Jonas Angell som eide gården Angelltrøa mellom 1776 og 1826. Gården fikk navnet etter ham - tidligere het den Trøen. H. A. Angell var Strindas første ordfører (1837). Selskapets lover ble vedtatt i et møte 30. desember 1811.

Selskapet ble opprettet i en vanskelig tid for landet, det var krigstid og uår. Nordenfjells ble 1810 betegnet som et totalt uår, og 1812 ("storkleinåret") var det store froståret da korn og poteter slo feil over alt. Til og med i byene var barkebrød vanlig føde. Biskop Peter Olivarius Bugge nevner ett eksempel fra den tida, visstnok fra Grilstad i Strinda, hvor en bonde (leilending?) var idømt 1000 Rd-lr. i erstatning fordi han hadde hogd noen trær for å skaffe bark til sin familie. Derfor foreslo Bugge for Kongen at ingen måtte straffes fordi han hadde felt et og annet tre i skogen for å anvende barken til føde.

Henrik August Angell. 1788 - 1861.

I tillegg til uår i jordbruket var dette en vanskelig periode for handelsnæringen som resulterte i bankerott og annen elendighet og dermed en usigelig grå hverdag.

Initiativet til "Strindens Vel" var tatt av byborgere, og bøndene stilte seg på den tida avvisende overfor de nye idéene som byens menn ville bringe dem når det gjaldt bruksmetoder i landbruket. Bøndene drev på det vante vis slik som det hadde vært skikk og bruk i århundrer. I forhold til utenlandsk landbruk lå det norske på et sørgelig lavt nivå, avkastningen var minimal. Gårdene produserte først og fremst for eget forbruk. Kun de gårdene som lå i byens nærmeste område, kunne drive melkeproduksjon for salg, og i så måte var Strinda heldig stilt. Melka som ikke kunne om-

settes direkte, måtte bearbeides til smør og ost på den enkelte gård og selges på torget i byen eller på de årvisse markeder.

Her i Strinda var mange gårder eid av byborgere, dermed kom de nye driftsideene i praktisk bruk raskere enn ellers i amtet (fylket), og sjølsagt ble de omkringboende bønder også påvirket.

Også 1820-årene var ei vanskelig tid for folk og dermed også for Selskabet for Strindens Præstegjelds Vel - og for moderselskapet, Selskapet for Norges Vel. Kløktige hjerner arbeidet med problemet om hvordan man skulle komme ut av dette uføre, og resultatet ble at Selskapet for Norges Vel ble reorganisert i 1829.

Strindens Sogneselskap

Det Trondhjemske Landhusholdnings-Selskab for Trondhjems Bye samt Søndre og Nordre Trondhjems Amter ble stiftet 5. mai 1830. Året etter forelå et brev om at det i Strinda prestegjeld var oppretta et selskap med navnet Strindens Sogneselskab. Brevet var undertegnet av cand. theol. Henrik August Angell og gårdbrukerne Ole Teslien og Mikkel Grendahl*. Med disse tre menn i ledelsen fikk landbruksinstitusjonen i Strinda sin renessanse, og landhusholdningsselskapet fikk merke dette i form av en livlig korrespondanse om aktuelle emner innen Strindas næringsliv. I 1832 foreslo sogneselskapet at man i langt større utstrekning enn før skulle bruke

Strindabonden - laget av John Stendahl. Gave til Strinda Landbrukslag i 1981. Foto: Knut L. Vik - på Landbrukslagets utstilling på Lerflaten i juni 2011.

torv til oppvarming, bl. a. ved Leeren Valseverk, som den gangen var den viktigste industribedriften i prestegjeldet.

---

*. Grendahl eide Havstein gård, han var en aktiv mann i det politiske liv og var en fremtredende haugianer. I tillegg var han en dyktig og interessert gårdbruker som med hell praktiserte de nye ideene i landbruket. Grendahl var stortingsmann årene 1830, 1833, 1836-37 og 1842.

H. A. Angell ble 18. feb. 1832 valgt inn i styret for landhusholdningsselskapet og kort tid etter valgt som dets formann. Ettersom Angell fortsatt var formann i Strindens Sogneselskab, kom disse to institusjoner i perioden som fulgte til å bli smeltet sammen praktisk talt.

Landbruksskolen på Munkvoll 1847-60 og Øvre Rotvoll 1860-70

En sak opptok medlemmene i Strinda sokneselskap mye - det var å få opprettet en landbruksskole. Landes først landbruksskole, med støtte fra staten, ble igansatt i 1825 på gården Sem i Borre av Jakob Liv Borch Sverdrup, født og oppvokst på Lauga i Nærøy. I 1847 ble Landbruksskolen på Munkvoll i Strinda startet av Søndre Trondhjems Amt med Fredrik Solem som bestyrer. I 1858 overtok Johannes Midelfart stillingen og var den som eide og driftet landbruksskolen på Øvre Rotvoll i årene 1860 til 1870 - da det var en felles skole for Nordre og Søndre Trondhjems Amt*.

Å få i gang en landbruksskole ble ansett som det som kunne sette fart i landbruket og vekke den alminnelige bondes interesse. Det var bittert for bøndene at embetsmennene var overlegne på bøndene sitt fagområde. Det var ydmykende å måtte innrømme for seg sjøl at disse prestelærde, lovkunnige og militærut-

dannede menn hadde bedre innsikt i bondenæringa enn de sjøl. Annerledes stilte bøndene seg overfor de unge som hadde studert ved landbruksskolen og kalte seg agronomer.

Landbruksskolen på Rotvoll fikk økonomiske problemer i tillegg til at det ble uenighet om hvor mye og hva som skulle utgjøre praksis ved skolen. Dermed ble J. Midelfart nødt til å legge ned skoledrifta da Nordre Trondhjems Amt ikke ønsket å bidra økonomisk til videre drift av skolen. Heller ikke Søndre Amt ønsket å ta det økonomiske ansvaret for videre drift.

Situasjonen for norsk landbruk var på den tida problematisk. Under Krimkrigen 1853-56 ble det avbrekk i verdenshandelen, og korntilførselen fra Russland opphørte, slik at etterspørselen etter norsk korn og andre jordbruksprodukter økte. Kornprisen steg 50 til 80 %, jordbruket opplevde sin største oppgang i sin historie - dermed steg eiendomsprisene i takt med kornprisen, slik at de i 1860 lå 50 – 80 % høyere enn i 1852. Da krigen var slutt i 1856, falt kornprisen de følgende 3 åra omtrent like mye som den hadde steget under krigen. Mange bønder mistet motet og slo inn på den Jåbækske sparelinjen som bestod i å vende tilbake til de gamle driftsmåter og unngå alt som krevde kapitalinvestering.

Landbruksskolen på Rotvoll la sterk vekt på allsidig produksjon, bl. a. et va-

*. Se *Årbok for Strinda historielag 2010*, s. 95-110

riert husdyrhold, god foring og økt forproduksjon, med bl.a. forsøk med surfor. Skolen var nok til dels ”foran sin tid”.

Først i 1895 ble det iverksatt ny landbruksskole i regi av Søndre Amt, det var en vinterlandbruksskole som holdt til i Trondheim i Dronningens gt. 12 - hvor Handelsstandens hus er nå. Vinterlandbruksskolen ble avviklet i 1900 da Skjetlein Landbruksskole i Leinstrand ble opprettet, og hvor Sør-Trøndelag fylke i dag driver en videregående skole med vekt på naturbruk.

Strindens Landboforening

Interessa for sokneselskapet skifta fra tid til anna, avhengig av bondens kår. Enkelte år stanset arbeidet helt opp. Den 29. mai 1861 ble det på gården Rønningen holdt et møte for å reorganisere laget. Landhusholdningsselskapet hadde sendt ut et utkast til plan for sokneselskapene i amtet. Forslaget medførte at Strindens Sogneselskab heretter ble kalt Strindens Landboforening, som var i samsvar med tidens språkbruk og markerte tilknytningen til bondestanden.

I årene 1861-70 var det en variert og god virksomhet i foreningen med dyreskuer, konkurranse om de beste turnipsåkrer, agitasjon for større andel forproduksjon på bekostning av korn m.m. Fra årsberetningen 1865/66 klages det over at frammøte til fagmøtene var for dårlig: ”at møderne sjelden overværes af over

20 Personer”. Medlemstallet i 1866 var 90.

I denne tida vokste interessen for feavl betydelig, nye raser ble innført, og det ble lagt stor vekt på behandlingen av dyra gjennom hele året. Det resulterte i at sulteforing av dyra i vinterhalvåret tok slutt. I Trøndelag ble denne driftsformen avskaffet i løpet av 1860-årene, og kjøttproduksjonen økte betraktelig.

Mellom 28. september 1871 og 28. januar 1881 mangler det referat fra Strindens Landbruksforenings møter, også i regnskapsboka og i journalen finner en det samme tomrom.

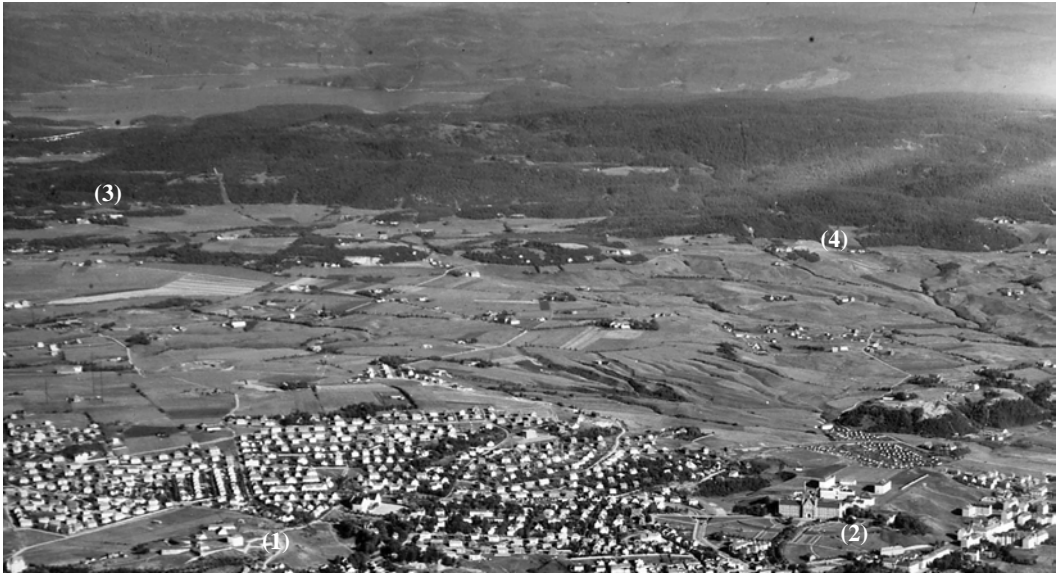
Ny giv etter 28. januar 1881

I generalforsamlingen på Bromstad gård ble det enighet om ”*Gjenoptagelse av Foreningens Virksomhed*” og følgende ble valgt til nytt styre: Doktor Anton Sand, Reitgjerdet (formann), brukseier Hans W. Finne*, Tungen gård, gårdbruker Anton Lassen, Angelltrøa, gårdbruker P. Moxness, Bromstad og gartner A. M. Petterson. Minstekontingenten ble forhøyet fra 80 øre til 1 krone.

Foreningens virksomhet fortsatte nå med større vekt på bedre kvegstell samt landbrukstekniske og landbruksøkonomiske ”problemer”. Den 13. september

---

*. Se Årbok for Strinda historielag, 2007, s. 52-61, om Finne og Tungen gård.

Jordbruksterrenget på Strinda i 1936. Vi ser at det er flatt fra Moholtområdet mot nord og øst - og bakkete med spor etter ras og bekkedaler mot sør og vest. Vi ser Kristiansten festning (1), NTH (2), Stokkan (3) og Steinan (4). Utsnitt av foto av Fjellanger Widerøe AS - nr. 8061.

1881 ble foreningens første premiepløying avholdt på Tunga.

Det ble forsøkt arrangert flere pløyekonkurranser, men for få meldte seg. Amtsgronom Røstum kom i et foredrag på den tida inn på problemet, og rettet en detaljert kritikk mot Strindas jordbrukere på grunnlag av en inspeksjon han hadde foretatt på pløyemarkene.

For fjøskskuene var det derimot langt større interesse, særlig blant proprietærene og jordeierne fra byen. Det var fortsatt uvilje blant vanlige bønder å konkurrere mot disse.

I mars 1881 ble spørsmålet om å opprette meieri for Strinda diskutert i forenin-

gen, resultatet ble at det i 1883 ble etablert 2 meieri på privat initiativ*.

Det var stor variasjon i emnene i de foredrag som i denne perioden ble holdt i Strindens Landboforening. Utover de rent tekniske og økonomiske emner var eksempelvis temaet: *"Om Husbondens Forhold til sin Husstand i det hele og spesielt for en behagelig og nyttig Anvendelse af Fritiden"* v/fengselsprest Hval.

I 1887 vedtok foreningen en resolusjon til Stortinget med anmodning om at det snarest måtte innføres beskyttelsestoll på landbruksprodukter. Konkurransen

*. Se *Årbok for Strinda historielag 2007*, s. 113 - 125, om meierihistorien.

 <p>Planet Jr. verdensberømte Hestehakker S.H. Lundh & Co. Christiania.</p>	<p>1ste Præmie Kristiania 1907. Planet Jr. Hjulhakker, Turnipssaamaskiner og Kultivatorer. Staalploegen „Ontario“ — eget Fabrikat — 1ste Præmie Kristiania 1907. — Ploge No. 3! L. & 32 L (Syracuse Model) — 1ste Præmie Kristiania 1907. — Undergrundsploge — af eget Fabrikat. — 1ste Præmie Kristiania 1907. —</p>	<p>Annonsen i Landbrukstidende i 1908. Landbrukstidende har vært utgitt i Trøndelag siden 1895. Vi viser flere annonser derfra i denne artikkelen. Nå er bladets nettadresse www.landbrukstidende.no.</p>
<p>Fjærharver — af eget Fabrikat. — 1ste Præmie Kristiania 1907. — — Labbeharver, Rulleharver, Skaalharver, Kornharver, Græsfrøharver. — Græsfrøsaamaskiner af eget Fabrikat. — 1ste Præmie Kristiania 1907. —</p>		
<p>Radsaamaskinen „Sverre“ — Bredsaamaskiner med patentet Rørcapparat. Aspinwalls Potetsøttmaskiner og Potetsortere Corbetts Turfresser maskiner for Hest etc. etc. Forlang Katalog.</p>		
<p>S. H. Lundh & Co. Etableret 1868. Kristiania & Trondhjem. Norges største Lager af Landbrugsredskaber.</p>		

fra utlandet ble i disse årene stadig mer følbart. I årene 1890-92 ble det ikke arrangert møter.

Strindens Landbrugsforening

I 1892 var tida på nytt moden for navneendring, og navnet ble nå Strindens Landbrugsforening. Gjennom lang tid kom dette laget til å fungere som et "landbruksakademi" som spredte kunnskap ut til hele Trøndelag. Trondheimsområdet ga nær tilgang på fagfolk innen landbruk og på impulser utenfra.

Strindens Torvstrøfabrikk* (1901-1950-årene) på Steinan ble iverksatt etter initiativ av landbruksforeningen.

Landbruksforeningens medlemsmøter ble holdt dels rundt om i bygda og dels i Trondheim. I møte 9. november 1910 "drøftedes Spøragsmaalet om Foreningens

*. Se Årbok for Strinda historielag 2001, s 55 - 57.

gens Møter skulde henlægges til aftenmøter i en Café, hvor Medlemmene kunde faa nyte det de vilde, og saaledes gjøre Møtene mer kollegiale". Fortsatt var frammøtet beskjedent. Redaktøren i Landbrukstidende skrev i 1911; "Strindens Landbrugsforening hadde forleden møte for bl.a. at vælge utsendinger til landsforbundets møte i Stavanger. Da imidlertid kun faa møtte blev saken ut-satt til senere. Strindingene – dette kosmopolitiske folkefærd – er vistnok i mange retninger utmerkede mennesker, men faa dem samlet, ialfald i landbrugsøiemed, er ofte ganske haapløst. Hvorfor?"

Landbrugsforeningen foretok i 1912 et viktig skritt for bygdas forskjønnelse, det ble besluttet å arbeide for planting av alléer langs bygdas hovedveger, og i søknaden til myndighetene ble det skrevet: "Kunde vi samtidig faat sansen vekt for have- og parkanlæg, var kanskje ikke saa lite vundet for Strindens fremtidige

utseende.” Det må bemerkes at hagestell på den tiden stod det meget dårlig til med også i byen, med noen få unntak.

Lensmann Dahl anbefalte søknaden som ble innvilget mot at det ble plantet høgstammete trær og i en avstand slik at rimelig vegutvidelse ikke ble hindret. Første utplanting foregikk på strekningen Vegskillet – Moholt (Strinda) kirke.

Den 12. april 1912 henvendte Landbruksforeningen seg til Strinda skolestyre med anmodning om å opprette skolehager, og den 18. april vedtok skolestyret: *”Det overlates til formanden at svare imøtekommende paa henstillingen, dog saaledes at vedkommende lærers samtykke til avstaaelse av den nødvendige jord er skolestyret uvedkommende, og at ingen tid tas fra undervisningen, samt at kommunen ikke paaføres utgifter.”* Forsøket med skolehage falt meget heldig ut, og det ble opprettet hager ved flere skoler. I årene som fulgte ytet landbruksforeningen bidrag til dette arbeidet, især i form av premier til de elever som gjorde beste

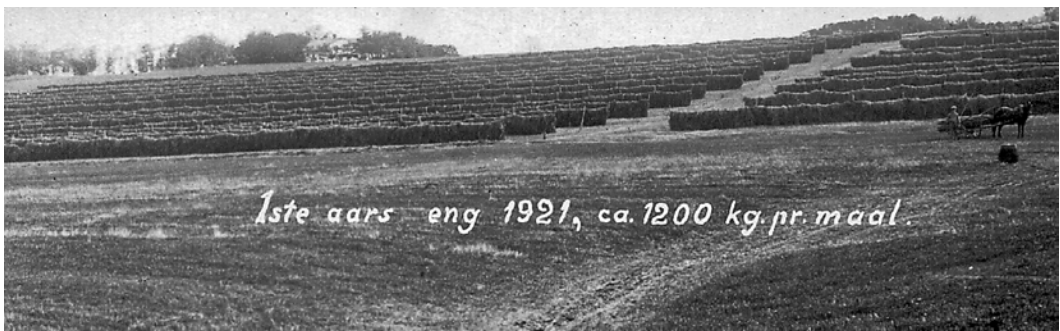
innsatsen. Dessuten fikk elevene og læreren dele utbytte av hagen.

I et medlemsmøte i 1915 holdt Hans Oust et foredrag om ”De vanskelige tider”. Det handla om 1. verdenskrig og den vanskelige matvareforsyningen. Han kom inn på tilbakegangen av korn dyrkinga siden 1860-åra, og oppfordra folk til dyrking av mer korn.

På årsmøtet i landbruksforeningen 23. februar 1917, leste formannen Ole Glærum opp en artikkel i Nidaros, skrevet av Knut Hamsun. Deretter vedtok forsamlinga å sende følgende telegram til Hamsun: *”Aarsmøtet i Strindens Landbruksforening sender Dem i ærbødighed sin tak for de alvorlige og geniale ord De har talt til vort folk i ”Markens grøde” og i dagspressen.”* Dette var før Hamsun kjente til Adolf Hitler og Vidkun Quisling.

Strinda Landbrukslag

I 1920 skiftet landmannsforbundet navn til Norges Bondelag, og Strinda Land-

Anders Lassen på Angelltrøa hadde mange kyr på båsen og var meget opptatt av høyproduksjon. Til venstre bak hesjene ligger gårdene Åsheim og Granåsen.

Slåttonn på Granåsen hos dr. Anton Julius Sand ca 1910. Hesten drar en sleperive.
Bilde utlånt av fam. Sand.

bruksforening fulgte med, under forutsetning av at det fikk bruke navnet landbrukslag.

I løpet av 1900-tallet lyktes Strinda Landbrukslag å nå fram til en solid posisjon som bøndernes talsorgan i bygda, laget var blitt strindabøndernes fagforening. Når viktige spørsmål skulle avgjøres i styre og stell, især i landbrukssektoren, fant myndighetene det naturlig å rådspørre landbrukslaget.

En viktig sak for bønderne den gangen var å få til en effektiv omsetning (avsetning) av landbruksproduktene. Landbrukslaget tok saken opp til behandling

i et møte 1. mars 1920 hvor landbrukssekretær Grande innledet med et foredrag om påtenkte Bøndernes Salgslag. Resultatet ble at Bøndernes Salgslag (i dag Nortura) kunne starte sin virksomhet i 1921, og hurtig ble en mønsterbedrift når det gjaldt omsetning av distriktets landbruksprodukter*. Kjøp av driftsmidler ble fra 1900 ivaretatt av samvirkeforetaket Felleskjøpet i Trondheim med Hans W. Finne som effektiv styreformann.

---

*. Se *Årbok for Strinda historielag 2007* om Landbrukscenteret på Tunga og de organisasjonene som hadde tilhold der, som Bøndernes Salgslag og Felleskjøpet.

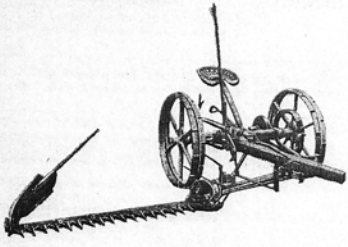
Hagesaken

Landbrukslagets medlem fylkesgartner Jon Emil Hjelde brant for gartnersaken og talte stadig for den i lagets møter, og foreslo at det burde opprettes en herredsgartnerstilling i Strinda.

Hjelde startet i 1927 sin planteskole Belbuan ved Leangen*. Belbuan forsynte i mange tiår hagebebyggelsen i Strinda med busker, trær og blomster. Stillingen som herredsgartner i Strinda ble opprettet i 1941. Fylkesgartner Hjelde og landbrukslaget gjorde en stor innsats for å fremme hagesaken, men det var først etter krigen i 1945 at hagesaken slo igjennom for godt både i byen og i Strinda. Arbeidet med hagesaken er de siste tiårene ivaretatt av lokale hagelag som for eksempel Charlottenlund og Jonsvatnet hagelag.

*. Se *Årbok for Strinda historielag 2004*.

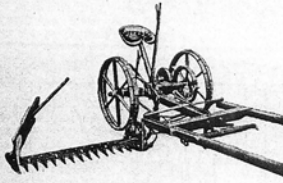
Slåttonn på Reitgjerdet på 1930-tallet. Gårdsbestyrer Torvald Olsen kjører slåmaskina med to hester. Pasienter er med i arbeidet. Bilde utlånt av Harald Steiro.

**MASSEY
HARRIS**
Nr. 22
Slåmaskinen
for norske forhold.

Sterk ramme og solide hjul
gir styrke og rolig gang.

Forbedret skjæreapparat, rent undertrekk uten manketrykk. Fortrinlig avlansering og omhyggelig konstruksjon gjør den lett i trekk, sterk og varig.

**MASSEY
HARRIS**
Nr. 24
Slåmaskinen
for 1 hest.

Kombinerer styrke og liten trekraft, og det gjør at den er ideell for mindre bruk.

Massey-Harris

er kvalitetsmerket på landbruksmaskiner, og vi leverer til medlemmer til fordelaktige priser.

1920-tallet

FELLESKJØPET

Under krigen 1940-45

Høsten 1939 var 2. verdenskrig et faktum, og det norske jordbruk ble på nytt stilt overfor oppgaven å være hovedfaktoren når det gjaldt landets matforsyning. Jordbruket sto nå atskillig sterkere rustet til å løse sin oppgave enn tilfelle var ved utbruddet av den 1. verdenskrig. Det dyrkede areal var sterkt utvidet, og driftsmetodene gjorde at en nå var i stand til å drive et langt mer intensivt jordbruk enn 25 år tidligere.

Den 8. mars 1940 holdt Strinda Landbrukslag et medlemsmøte på kafé Urd i Trondheim hvor temaet var viet forsyningssituasjonen. Fylkesagronom Forfang innledet om "Mataukingspørsmålet", og understreket den gledelige forskjell på situasjonen i 1939 sammenlignet med 1914. Viktig var det at hagebruket var i så god vekst, og at en var kommet langt i kampen mot plantesjukdommer. Taleren oppfordret bøndene i Strinda til å sette alt inn på dyrking av matnyttige vekster.

Neste taler var lagets mangeårige og framtreddende medlem, fylkesskogmester Ofigsbø, om emnet "Brenselsspørsmålet." Han begynte med å slå fast at vedfyring i løpet av de siste 25 år var fortrent av fyring med koks og olje, men at en nå måtte regne med en total forandring av dette forhold. Ofigsbø mente at vedbeholdninga i de trønderske

Jordbrukslandskapet på Moholt i 1941 sett fra Bergheim. Gården til venstre på det øverste bildet er Hegdal. På dette bildet ser vi kornband på staur. På det nederste ser vi Åsvang skole til høyre og Voll gård til venstre. Moholt kirke hadde svart-brun farge på den tida. Foto: Schrøder.

skoger var stor nok til lang tids forbruk, men en må langt til skogs for å finne løvskogen og mindreverdige skog egnet for brenselforsyning. (Landskapsfoto fra årene før krigen viser at beitetrykket sørget for lite oppslag (gjenvekst) av ungskog og da særlig lauvskog. Bruk av torv var i stor grad med å avhjelpe brenselssituasjonen under krigen.)

Krigsutbruddet i Norge en måned senere stilte landet og Strindabøndene overfor enda strengere krav enn det som framkom ved møtet 8. mars.

Lagets neste møte den 28. juni var også viet matauken, idet landbrukssekretær Grande talte om matproduksjon og sjølbergingsevne. Han konkluderte med at en faktisk hadde gode muligheter for å imøtekomme de økte krav som nå ble stilt til jordbruket. Både han og forsøksleder Løvø på Voll forsøksgård understreket betydningen av en tidlig slått og en rasjonell utnyttelse av engvekstene, likesom at en måtte bekjempe ugress og plantesjukdommer og utnytte naturgjødsla så rasjonelt som mulig.

I møteprotokollen til landbrukslaget er det ikke skrevet særlig mye om krigens gang. En måtte være forsiktig med det som ble skrevet. Likevel ser vi at landbrukssekretær Grande holdt et foredrag om husdyrproduksjonen og matsituasjonen på medlemsmøtet den 22. november 1941. Grande framheva potetdyrkinga som et viktig ledd i matproduksjonen. Til slutt var det kaffespleis der hvert medlem bidro med ei sipseskei kaffe eller kaffeerstatning.

Sigurd Moen var formann i laget ved krigsutbruddet i 1940, ved årsmøtet i 1941 ble bestyrer ved Statens landbrukskjemiske kontrollstasjon, O. Braadlie, ny formann. Som statstjenestemann hadde Braadlie en slik stilling at han risikerte å miste denne dersom han motsatte seg nazistenes aksjoner overfor landbrukslaget. Konservator Sigurd O. Tiller ved folkemuseet på Sverresborg ble derfor valgt til formann i 1942 og var det til 1946.

VÅRT LAND

er nu inne i en situasjon da det blir behov for

økede avlinger

for å skaffe mat og fôr til folk og fê.

Gjødsel — mere gjødsel

enn før, — det blir derfor vårens parole i jordbruket!

Sikre Dem i god tid det De vil trenge for vårens behov.

Ta ordentlig vare på all husdyrgjødsel, så verdien ikke spilles bort og forsvinner til ingen nytte!

Utnytt de fordelaktige gjødselpriser på

Kalksalpeter, Kalkammonsalpeter og Fullgjødsel
og bestill straks!

Kulturbeitene

og

husdyrproduksjonen.

„Iår har beitesaken fått mange nye tilhengere“

uttalte en av våre landbruksfagmenn i dagspressen forleden. Han reiser adskillig i vårt land og kjenner forholdene godt. —

Er også du kommet med i reikene og har sørget for å skaffe dine husdyr et velgjødslet og produktivt hjemme-beite?

Hvis ikke, ta da et krafttak nå i sommer og stell istand beitet så det alt fra neste år kan bli

dyrket beite — kulturbeite!

Stell godt med beiten!

Landbrukstidende i 1941. Jordbruket var viktig for matforsyningen under krigen, og en innsats var nødvendig.

Siste styremøte i laget under krigen ble holdt 7. mai 1942. Det ble ikke gjort vedtak om å legge ned laget, men det går fram at lagets pengebeholdning kr 700 ble overført til Trondheim og omland hesteavlslag, for at lagets midler ikke skulle falle i nazistenes hender. Pengene ble levert tilbake etter krigen.

Landbrukslagets første møte etter krigen ble holdt 19. juni 1945.

Eksempler på foredrag i Strinda landbrukslag holdt i årene 1945-58

1945

Gunnar Sigstadstø: Hvorledes vårt husdyrbruk har tålt påkjenningene under krigen.

1946

Skogsjef von der Lippe: Kullbrenning og kullsviertru.

Fylkesagronom Peter P. Haave: Tvungen kåring av avlsøkser.

1947

Fylkeagronom Helge Forfang: Avlsspørsmål innen hønsehold.

Fylkeagronom Per Borten: Matauk.

Arkitekt Flå: Bonderomantikk og sunt næringsvett.

1949

Skogbrukslærer Ole Skogan: Skogskjøtsel.

Fylkesagronom Harald Skjervold: Fra husdyravlen i USA.

1950

Herredsgartner Soelberg: Gardshage og leplantinger på Strinda.

Forretningssjefer Asphaug: Byutvidelsespørsmålet Byåsen – Lade.

1951

Sverre S. Klingenberg jr.: Innledning om skattetakstspørsmålet.

Fylkesgartner Alf Alfsnes: Grønnsak-, bær- og frukt dyrking.

1952

Forvalter H. Stokke: Inseminering av kyr. Start av seminforening.

1953

Avdelingssjef Herlaug Trælnes, Felleskjøpet: Maskiner i landbruket og bruk av dem.

Dr. Birger Tvedt: Arbeidsteknikk i jordbruket.

1954

Amanuensis Lorens Brun, Voll gård: Fra ei studiereise i Sverige / Danmark.

1955

Arkitekt Barstad: Plan for ombygging av stuebygninger.

Reidulf Krogstad: Fra krigen i Korea.

1956

Redaktør Ole Øisang, Arbeider Avis: Samfunnsinntekten og dens fordeling.

Fylkessekretær Knut Svinsås-Loe: Prissituasjonen for kjøtt og fleisk - bakgrunnen for leveringsstoppen.

1957

Ing. Heggveit: Leca – det nye isolasjonsmiddel i landbruket.

1958

Bonde Harald Budde: Forholdene for jordbruket etter sammenslutningen Oslo – Aker.

Bygningssjef Stabel: Kystad gårds historie.

Fra Bondens kår og kall

Etterkrigstida 1945-49

1945 markerte starten på en hektisk organisasjons- og institusjonsbygging i landbruket. Organisasjonsapparatet måtte bygges ut for å møte ei ny tid med nye krav, og staben måtte profesjonaliseres både sentralt og regionalt. Det ideelle formål var fortsatt å arbeide for

økonomisk, sosial og kulturell likestilling for bygdefolket.

Strinda Landbrukslag vedtok nye lover i 1947: Lagets formål er nå å samle alle innen lagets distrikt som kjenner seg knyttet til bondeyrket. Videre å fremme felles saker for næringa, trygge jordbruksnæringa og ivareta deres faglige,

økonomiske, sosiale og kulturelle interesser. Laget skal ikke drive partipolitisk virksomhet og ikke yte økonomisk støtte til eller ta imot økonomisk støtte fra partier. Laget er Norges Bondelags underavdeling i Lade og Byåsen sokn i Strinda herred samt i Trondheim by.

Lagsarbeidet kom hurtig i full gjenge igjen etter krigen - virksomheten ble faktisk mer intens enn den hadde vært før avbrekket. 14. januar 1946 vedtok Landbrukslaget en fornyet resolusjon som ble sendt til Det Kongelige Norske Næringsdepartement i forbindelse med forhandlingene om de nye melkeprisene. Årsaken var at regjeringa i årene 1945-46 fastsatte på egen hånd maksimalpriser på landbruksprodukter, og bøndene fant det urimelig at de ikke fikk godtgjort for økte driftskostnader, og i resolusjonen het det: *”Vi har et bestemt inntrykk av at når jordbruksprisene skal forhøies så træneres sakene.”*

Landbrukskandidat Hjulstad holdt i november 1947 et foredrag om mekanisering og rasjonalisering i jordbruket. Han innledet med å hevde at menneskets arbeidskraft var blitt så kostbar at den måtte brukes bare til å lede den billige maskinkraften. Han mente at det tydeligvis måtte en ny generasjon til for fullt ut å kunne utnytte de mange moderne

Bilder fra Bromstad - fra 1934 og 1941. “Gammel og ny tid.” Gården var på 500 mål dyrket jord og hadde 7 hester i 1934. Eier var Ottar Vasseljen. I 1941 haddde gården en “jernhest” - en Fordson. Ved rattet sitter Mari, datter på gården. Bilder utlånt av Sigurd Vasseljen.

maskiner man hadde. Hjulstad sa at det burde være minst en mann i hvert fylke som kunne rettlede bøndene om tekniske ting.

Landbrukets mekanisering

Etterkrigsåra var prega av stor etterspørsel av arbeidskraft til oppbygging av landet - det medførte at færre var interessert i å arbeide som dreng og budeie. Dermed måtte bonden effektivisere arbeidet på gården, og det resulterte i kontinuerlig mekanisering.

De første traktorene som kom til landet omkring slutten av 1. verdenskrig, ble bare et kortvarig fenomen. I mellomkrigstida kom lettere og mer egne traktormodeller for våre forhold, men fortsatt var det bare de større gårdene som anskaffet traktor før 1940.

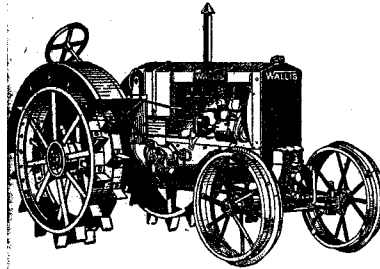
Etter krigen kom det stadig nye traktormodeller som var mer tilpasset norske forhold. Jernhjul ble nå erstattet med gummihjul, dermed ble traktoren brukt til stadig flere formål som f. eks. transport på veg. Traktorene fikk 3-punkt hydraulisk redskapsfeste - dermed kunne redskapen under bruk belaste traktorens drivhjul, slik at "lette" traktorer kunne bruke større redskap. Ettersom 3-punktfestet løftet redskapen, kunne traktoren snu på "femøren" sjøl med plog eller harv påmontert. I 1963 kom det pålegg om styrtbøyler på samtlige traktorer, og det har senere spart mange liv i de tilfeller det har skjedd steiling eller velt.

Til stor nytte for bøndenes kjennskap til nye traktorer og maskiner har lokale arrangement i form av jordruksdager med maskindemonstrasjoner

FELLESKJØPET

Massey-Harris Wallis traktor.

12/20 hk.

PRØVERESULTAT:

Trekk: Nominelt 12 hk. Effektivt 14,6. Fart 3,6 km.

Remdrift: Nominelt 20 hk. Effektivt 27,1. Omdr. 540.

Vekt 83 kg. pr. hk. Total 1500 kg.

Tallene angir: Rikelig kraft. Lav vekt medfører lite krafttap til fremdriften. 3/4 av kraften disponibel i trekkroken. Bærer lett oppe. Pakker jorden lite.

Lett å manøvrere fra bakken når arbeidsredskap skal tilkobles. Lav hastighet på remskive, derfor godt egnet til tresking, sagbruk og staasjoner drift. Dette med særdeles lave driftsomkostninger.

Spesifikasjon:

4 cyl. motor 3 7/8" boring, 5 1/4" slaglengde. Sleppe, skiftbare cylinderforinger, toppventiler. 1000 omdreininger. Kombinert trykk- og sprøytesystem for smøring og effektivt oljefilter. Høspent magnet med impulsstarter. Karburator for bensin og petroleum med Rodgers fordampner. 3 utvekslinger frem, 1 tilbake. U-format Wallis patenterte stål ramme.

1920-tallet

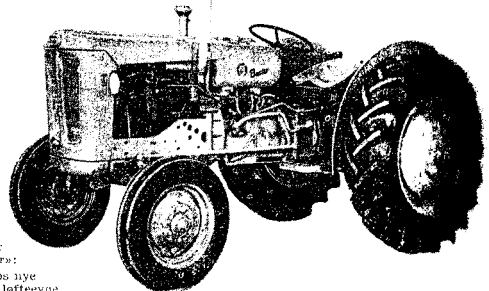
Velg

selv:

DIESEL

eller

BENSIN

Det som er felles for «Bustere» og «Terrier»: Terra-Trol, HM-Volvos nye hydraulsystem, stor løfteevne, 1050 kg.

Moderne gearkasse med hastigheter som egner seg for norske forhold. 5 hastigheter. Rast revers.

Differensialspærre som gir større trekraft, mindre slirring, lavere brenselforbruk og mindre slitasje på dekkene.

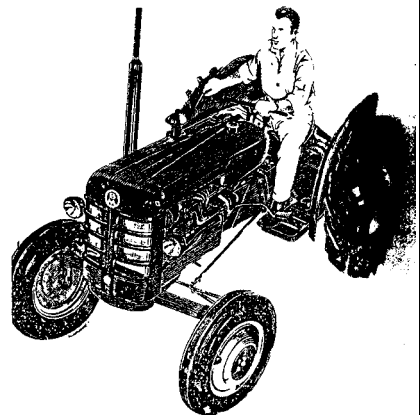
Uavhengig kraftuttak som gjør at man kan stoppe, skifte gear og sette traktoren i gang igjen uten at kraftuttaket stopper. Motor med høy effekt og stor seigdragssevne.

En lang traktor med stor frihøyde, men likevel ned lavt, gunstig tyngdepunkt som gjør at traktoren tar seg lett fram i ulendt terreng. Lett av- og påstigning.

Det som skiller: «Bustere» er dieseldrevet, har 40 HK og passer for dem som har større jordarealer og som bruker traktoren meget.

«Terrier» er bensindrevet og er billigere i innkjøp. Driftautgiftene pr. time avhenger av kjøveliden i forhold til gardens størrelse og bruksområdet. Som kompletteringstraktor på større bruk egner den seg ypperlig.

«BUSTER» — den nye dieseldrivne verdifulle egenskaper.

«TERRIER» — den populære og økonomiske traktoren for jordbruket.

Tilbud sendes på forlangende

1961

FELLESKJØPET I TRONDHEIM

vært. I 1958 var Helge Wanvik leder i landbrukslaget og stod i spissen for flere lokale arrangement, bl.a. ”jordbruksdag” på Kystad hvor bygningssjef Gunnar Stabell orienterte om kulturhistoriske begivenheter på Byåsen, forsøksleder Anton Letnes tok for seg potetproduksjonen og potethøsting, og i den sammenheng ble to halvautomatiske potetopptakere demonstrert. I tillegg orienterte dosent Bjarne Sandbakken ved Norges Tekniske høgskole om den nye driftsbygningen på Kystad.

I overgangen oktober-november samme år arrangerte Landbrukslaget pløyedemonstrasjon med traktor på Leira. Ifølge Adresseavisen 6. november trosset over 200 mennesker en kald gjennomtrengende vind i flere timer for å overvære demonstrasjonen av 10 traktorer med plog. Samtlige traktorfirma i Trondheim var representert med 10 ulike firehjuls traktorer. Det ble pløyd med 2-skjærs plog i bakker med stigning 1:3,5. Til slutt ble det demonstrert en 50 hk traktor med 4-skjærs plog i de samme bakkene.

Fram til ca. 1970 var traktorene små, vanligvis under 60 hk og med trekk på to hjul. Senere kom traktorene med trekk på alle fire hjul, og det er i dag enerådende, samt at traktorene i dag oftest er på mer enn 100 hk og gjerne utstyrt med GPS navigeringsutstyr for presis såing og sprøyting.

Tørking av høy på hesjer ble etter hvert erstattet av at graset ble lagt i silo, og de

Pløyedemonstrasjon på Leira gård i november 1958. Bilder fra Schrøderarkivet -Trøndelag folkemuseum.

siste 10-årene er graset oftest blitt presset og oppbevart i rundballer, populært kalt ”traktoregg”.

Høsting av korn har tradisjonelt krevd stor arbeidsinnsats. Effektiviseringa har skjedd i flere etapper. Fra 1850 til 1950 skjedde to revolusjonerende utviklings-trinn. Først kom treskeverket, treskinga ble gjort unna på få dager og “sluggua” kunne henges på veggen for godt. Så kom sjølbinderen i tida omkring 1. verdenskrig og avløste ljå og skjurru (sigd) og arbeidet med å binde kornbanda for hånd. Men fortsatt trengtes mye handmakt til å henge opp kornbanda på staur.

Få år etter krigen kom skurtreskerne, først som påheng til traktoren og fra 1970-årene som sjølgående maskiner.

Minst like stor endring har skjedd med landbruksbygningene:

- Effektivisering av foringen med sjølmating av både grovfor og kraftfor.
- Melking for hånd ble først erstattet av melkemaskiner og nå i dag med såkalt melkeroboter.
- Melkespann er erstattet med rørmelkeanlegg og melketanker, samt meieriets tankbiler.
- Naturgjødsla blir transportert automatisk til store gjødseltanker og pumpet over i gjødselvogner med ”blekksprutarmer” som fordeler gjødsla i åkeren.

Aksjoner

I 1945 ble det i Stortinget enighet om et fellesprogram mellom de politiske partier angående jordbrukspolitikken: *“Jordbrukspolitikken må gi jordbruket jevnbyrdig stilling ved siden av de andre næringer og ta sikte på utjevning av livsvilkårene i landet. Jordbrukspolitikken skal sørge for at jordbrukets lønninger og lønnsevne ikke forverres i forhold til andre næringer.”* Årene 1945-46 fastsatte regjeringa maksimalpriser for landbruksprodukter. I 1947 ble det forhandlinger mellom Staten og bondeorganisasjonene. Det året brøt Bondelaget forhandlingene. De årlige jordbruksforhandlingene er et sentralt element i utformingen av norsk landbrukspolitikk.

Det forhandles om markedsordninger, prisbestemmelser og målpriser, samt nivå og fordeling av budsjettstøtten.

Fra midten av 1960-tallet ble det innhentet synspunkt fra lokallaga før Bondelaget sentralt gikk videre med sine forhandlinger med staten. Fra først av lå jordbruksforhandlingene under Finansdepartementet, i 1953 ble de overført til Lønns- og prisdepartementet, i 1964 til Landbruksdepartementet og i 1973 til Forbruker- og adm. departementet.

I 1947 samla Norges Bondelag inn lojalitetserklæringer fra sine medlemmer dersom det var aktuelt med påbud fra Norges Bondelag om leveringsstopp og stans i transport av landbruksprodukter. I 1951 aksjonerte de som hadde underskrevet erklæringen med ikke å så vårkveite, men kun bygg og havre - videre ikke å markedsføre kjøtt og flesk samt matpoteter. Parolen om leveringsstopp virket momentant.

I 1955 ble det 12. og 13. september gjennomført leveringsstopp for mjølk. Fra Strinda Landbrukslag ble det rapportert: *“Vi hadde folk postert på meieriet, men ingen leverandør leverte melk, unntatt fra enkelte på forhånd uttatte produsenter som på meieriets oppfordring dekket behovet for barnemelk. Ingen i vårt distrikt brøt oppfordringen.”*

I 1956 fra den 4.-26. november ble det gjennomført leveringsstopp for kjøtt og flesk. I 1974 ble det ny leveringsstopp

på mjølk, noenlunde etter samme mal som i 1956. I 1987 ble det vedtatt stopp i forsyningen av mjølk til 3 større byer, deriblant Trondheim, fordi jordbruksforhandlingene skulle tvangsfullbyrdes i Stortinget. I denne sammenheng reiste 420 bondelagsmedlemmer fra Sør-Trøndelag med ekstratog til Oslo den 3. juni, fra Strinda deltok 9 bønder.

I de senere årene har bøndene mer prøvd å markere seg i opinion og samfunn gjennom kampanjer og demonstrasjoner enn ved å vise fram egentlige maktmidler. Begge deler gir oppmerksomhet i presse og media, og det er ofte hensikten.

Bøndernes Hus

Styret i Landbrukslaget sendte i 1915 et brev med oppfordring til Strinda formannskap om å tegne aksjer i et framtidig Bøndernes Hus, mot at kommunen ble fortrinnsberettiget til leie av kommunale lokaler i huset. Kommunen ble ikke med på aksjetegning, men skaffet seg egne lokaler i Kjøpmannsgata 24.

10. mars 1958 ble Bøndernes Hus i Kongens gt. 30 tatt i bruk ved åpningen av Landbruksveka i Trondheim. Om kvelden samme dag holdt Strinda Landbrukslag, som gjennom så mange år hadde arbeidet for at dette huset skulle bli reist, den første fest i husets festsal. I sin tale sa stortingsmann Per Borten, formannen i styret for Bøndernes Hus, at det var rimelig at nettopp dette laget holdt den første fest i huset, idet han

hadde hørt at det var nettopp i Strinda Landbrukslag at man først hadde fått idéen til reising av huset.

Offisiell innvielse skjedde 7. juni 1958, og om denne begivenhet skriver Åsmund Snøfugl i 50-årsberetningen om Bøndernes Hus: *“Dette arrangement var åpent for alle aksjonærer og innbudte. Nestformann for husets styre Jon Leirfall ledet festen. I sin velkomsttale nevnte han spesielt de gamle aksjonærene fra 1915, som var hedersgjester. Noen av dem hadde fått aksjer i dåpsgave.”*

Fram til dags dato er det bønder som har aksjemajoriteten i Bøndernes Hus, og nåværende styreleder er Johan Arnt Elverum, Stjørdal.

Landbruksveka i Trondheim arrangerte sine møter i Bøndernes Hus i mars måned fram til 1990, og årvisst inviterte Strinda Landbrukslag til fest på mandagskvelden. Festen var ”lystig”, men på grunn av synkende oppslutning ble siste fest holdt i 1983. Landbruksfesten til Strinda Landbrukslag foregikk i Frimurerlogen før Bøndernes Hus var en realitet.

Strinda Bygdebok bind I, II og III + IV

I medlemsmøte 28. april 1927 ble det nedsatt en komité som skulle utarbeide ei bygdebok for Strinda. Som komiteemedlemmer ble valgt skoleinspektør H.

N. Osnes, gårdbruker O. Skjønberg og gårdbruker Paul Stokke. Komiteens oppgave var å utarbeide plan for boka, stå for innsamling av stoff og skaffe nødvendige midler til boka.

Komiteén var av den mening at det burde bli utgitt en felles bygdebok for Strinda og Malvik, da de to kommunene var sammen til 1891. Da Malvik kommune ikke ville ta på seg økonomisk ansvar, våget Malviks tillitsmenn ikke å bli med, en gikk da til planlegging av Strinda bygdebok i 2 bind.

Arbeidet ble slutført i september 1948, og resultatet var at bygdeboka ble utgitt i 3 bind med til sammen 1624 sider. Arbeidskomiteén for de 2 siste binda bestod av skoleinspektør H. N. Osnes som formann og kasserer, forretningsfører Skjønberg som nestformann, gårdbrukerne Nic. Støre og Axel Haugen samt sosialsjef Einan.

Første bind ble trykt hos A. Holbæk Eriksen & Co. i 1939, bind II i 1947, og bind III i 1948.

Arbeidet med bygdebøkene resulterte i at det i 1950 ble stiftet et historielag for Strinda. Laget var i virksomhet til 1959 da det ved årsmøte 11. februar enstemmig vedtok å overføre beholdningen av bygdebøkene til Strinda Landbrukslag. Strinda Landbrukslag aksepterte å overta bygdebøkene, dvs. forlagsretten og restopplaget, samt innfri et lån på kr 1000 som historielaget hadde i Strin-

dens Sparebank. Historielagets årsmøte vedtok samtidig styrets forslag om at lagets virksomhet midlertidig opphørte. Dagens Strinda historielag ble stiftet i 1996* og er uavhengig av det historielaget som var virksomt på 1950-tallet.

For å ivareta arbeidet med bygdeboka valgte Strinda Landbrukslag en historiekomite. Komitemedlemmene var: Helge Wanvik (formann), Leif Auran, Fredrik Stokke, Arne Husby og Kåre S. Johansen. Den tida var det liten interesse for historisk arbeid, dermed måtte komiteemedlemmene sjøl stille som kausjonister for det banklånet som landbrukslaget overtok fra historielaget.

Strinda kommunestyre vedtok før kommunesammenslutningen med Trondheim 1. januar 1964 at det skulle skrives en bygdebok IV. Boka fikk tittelen ” – og bygda ble by” og tok for seg tida 1945 til 31. desember 1963. Ansvarlig redaktør og hovedforfatter var cand. philol. Peter Sjøholt. Boka var ferdig i 1971.

Samtlige 4 bygdebøker er nå skannet og finnes på nettsida til Strinda historielag under nettleksikonet WikiStrinda. Se: www.strindahistorielag.no.

---

*. I dag er det følgende historielag i det som var Strinda kommune 31/12 1963: Byåsen-, Nardo og Bratsberg-, Strinda- og Ranheim Bydels Museums Historielag.

Arrangementet ”Åpen gård”

Ideen om ”Åpen gård” kom fra Sverige og ble tatt opp av Akershus bondelag i 1988.

Hensikten var å spre kunnskap om jordbruk og være en døråpner mellom landbruket og samfunnet ellers. Tiltaket spredte seg til Trøndelag, der det i Sør-Trøndelag ble arrangert ”Åpen gård” på 9 gårder i 1989 og med 4000 besøkende.

Strinda Landbrukslag arrangerte ”Åpen gård” på Øvre Være 12. august 1990 hos Brit og Arne Støre med nærmere 1500 besøkende, og på nytt på Øvre Være den 16. august 1992 med ca. 2500 besøkende. I 1994 foregikk arrangementet på Refset den 14. august hos Solveig og John Gjervan med 1500-2000 besøkende. Siste arrangementet var i 1996 på Øvre Rotvoll hos Mari Anne og Ivar Oust med om lag 4000 besøkende. Etter at gården Voll er omgjort til 4H besøksgård, fyller denne en god del av dette behovet. Dessuten har utstillinga ”Trøndersk landbruk” (Agrisjå) på Stjørdal blitt arrangert hvert andre år fram til 2008, og deretter hvert 3. år fra i år (2011). Agrisjå viser de fleste sider av dagens landbruk, med utstilling og presentasjon av dyr, maskiner og ferdigprodukter. Utstillinga er blitt et viktig PR-tiltak for landbruket. Inneværende år hadde Agrisjå hele 32 000 besøkende på 4 dager.

Jordbruks- og utbyggingsområder

Ordfører Olav Gjærevoll holdt et foredrag i 1962 for Strinda Landbrukslag hvor han pekte på den ukritiske bruk av dyrka og dyrkbar jord til tomter for boliger og industri. I ett senere møte med Gjærevoll ble det opplyst at i Trondheim kommune ble 17 000 dekar dyrka jord omdisponert til andre formål i perioden 1965-74 og bare 400 dekar i perioden 1974-80. Gjærevoll var svært tilfreds med at utviklinga hadde gått slik at vi tar bedre vare på naturressursene.

I Landbrukslagets møte høsten 1983 orienterte fylkeslandbrukssjef Peder Widding om landbruksetatens arbeid med klassifisering av jord etter egnethet til landbruksdrift - gruppert etter jordkvalitet, terrengkvalitet og klimakvalitet. Håpet var at disse registreringene skulle gi grunnlag for en nøktern vurdering av jordbruksarealene i forbindelse med oversiktsplanlegginga.

Landbrukslaget sendte følgende brev datert 8. nov. 1983 til kommunen angående utbyggingsplaner for Bjørkmyr-området: *“Styret i Strinda landbrukslag ser av Kommuneplan for 1983 at et betydelig areal er tenkt ervervet og utbygd av Trondheim kommune i løpet av en 10-15 års periode. Arealet øst for Bratsbergvegen, fra Leira til Eklesbakken utgjør en viktig del av jordbruksjorda på Bjørkmyr. Blir denne jorda nedbygd, samt at vi får en Ytre Ringveg kryssende*

Bonde i et pressområde

Bonde Ivar Oust og sønnen Hans med nye E6 og jordene på Øvre Rotvoll i bakgrunnen.

Nye E6 blir nå 4-felts veg gjennom tidligere kornåker, og gården krymper med 30 dekar. I anleggsperioden beslaglegges 60 dekar av den 560 dekar store gården.

Denne vegutvidelsen er en av flere tidligere "vingeklippinger" av dyrkamarka som gjør gårdsdrifta mindre effektiv og lønnsom. Husdyrhold med nødvendig spredning av naturgjødsel er også vanskelig i nærområder

til boligbebyggelse. Gang- og sykkelstier som følger utbygde veger krever arealer og gjør det fristende for gående og syklende å "anlegge" private snarveger i eng og åker.

Øvre Rotvoll er i dag en av mange gårder i Strinda og "nye" Trondheim som merker stadige byutvidelser og fortettinger som dermed reduserer muligheten for en effektiv gårdsdrift.

Er dette en utvikling vi må finne oss i - eller bør politikere og arealplanleggere lære seg å se lengre fram i tida - er dyrkamarka for billig? Tekst og foto: Sigurd A. Fjær.

over Bjørkmyr, ser vi at Bjørkmyrområdet står for fall som jordbruksområde innen Trondheim kommune. Vi vil peke på at den beste jordbruksjorda allerede er oppdyrket og at mye av nydyrkinga som foregår, skjer på felter som ikke uten videre kan sammenliknes med eksisterende kulturjord. Vi ber om at Bjørkmyr blir bevart som et enhetlig jordbruksområde også i framtida."

For styret i Stinda landbrukslag

*Normann Skikstein
formann*

*Hallgeir Nilsen
sekretær*

I medlemsmøte for Strinda historielag 26. januar 2009, kåserte geolog Harald Sveian, NGU om "Strinda fra istid til nåtid – løsmasser og landskapsforandringer". Sveian konkluderte med at samfunnet fortsatt fjerner grusmasser og bygger ned den uerstattlige produktive jorda som ble avsatt da isen trakk seg tilbake og heller beskytter og verner de mindre produktive arealer over marin grense. De 90 frammøtte ble nok etter dette møtet overbeviste jordvernere.

Jubileer

Landbrukslaget har vært bevisst på å markere aktuelle jubileer.

I 1930 ble et "forsinket" hundreårsjubileum arrangert. Senere fant en nemlig ut at laget var eldre enn som så. Dette jubileet fant sted samme år som 900-årsjubileet for slaget på Stiklestad og arrangementet Trøndelagsutstillingen på Øya og Skansen - samt at landsmøtet til Norges Bondelag var lagt til Nidaros som var byens navn det året. Jubileumsfesten ble holdt 28. november i Militærforeningens lokale i byen, der 61 av lagets medlemmer deltok.

140-årsjubileet ble holdt i Frimurerlogens selskapslokaler 8. april 1951. Alle medlemmer i Strinda landbrukslag, Bratsberg Bondelag og Malvik Bondelag var invitert. Festen startet med prolog av Gjertrud Haugen (Eriksen). Under jubileet ble landbrukssjef Ingvald Grande utnevnt til æresmedlem i Strinda Landbrukslag.

150-årsjubileet ble feira i Bøndernes Hus 8. april 1961. Norges Bondelags landsmøte ble lagt til Trondheim samme året. Sjefsbibliotekar Wilhelm K. Støren var nå ferdig med oppdraget å skrive jubileumsboka: "Strinda Landbrukslag 1811-1961". Konservator Sigurd O. Tiller og kona Margit var ansvarlig for ei utstilling i anledning jubileet. Utstil-

linga omfattet gamle tekstiler, gamle redskaper og husholdningsutstyr fra Strinda.

Strinda Landbrukslag arrangerte ei fire dagers landsutstilling av landbruksmaskiner på Leangen travbane, samtidig med at Bondelagets landsstevne ble holdt i byen. Formann i utstillingskomi-

Landbrukslaget feiret 150-års jubileum i 1961, og arrangerte en landsutstilling av landbruksmaskiner på Leangen travbane i juni. Bilder fra Schrøderarkivet - Trøndelag folkemuseum.

200-årsjubileet 2011

Jubileet ble markert 4.-8. juni i år på gården Lerflaten, Bjørkmyr, tilhørende Olav Lerflaten og kona Karin. Fjøsbygningen på Lerflaten er omgjort til et serveringssted med kjøkken og stor festsal på låven. Jubilumskomiteen bestod av: Norvald Berre, Ivar Oust, Martin Jensen, Bente Wig, Torbjørn Auran og Morten Dretvik.

Landbrukslaget inviterte til åpen gård på Lerflaten 4.-7. juni og utstillingen "Strinda Landbrukslag – matproduksjon gjennom 200 år. Ved søndagstreffet pluss to kveldstreff deltok nærmere 2 000 personer. Videre deltok hele 710 femteklassinger fra 15 skoler på arrangementet i skoletida, mandag til onsdag, og hver klasse deltok i ca. 3 timer. Skolenes deltagelse var i regi av "Den kulturelle skolesekken" og vi som presenterte opplegget, opplevde at elevene var særdeles positive til aktivitetene.

Jubileumskomiteen inviterte historielagene på Byåsen, Bratsberg/Nardo, Strinda og Ranheim til å benytte låven for å presentere utviklinga av Strinda fra jordbruksbygd til by med kart og bilder. Samtlige historielag ønsket å delta i arrangementet og opplevde forberedelsene og gjennomføringen som

givende for det enkelte lag og også for samarbeidet mellom lagene. Strinda Husflidslag deltok på låven med utstilling og demonstrasjoner. Sigrun Almås, Bjørkmyr demonstrerte baking av flatbrød og lefse.

Landbrukslaget arrangerte sjøl utstilling rundt låvebygningen av hesteredskaper, gamle og nye traktorer med redskaper, samt gamle og nye skurtreskere. Voll gård på Moholt deltok med sine husdyr som også fikk sine plasser rundt låven. Det var laget en natursti for barna - som alle skoleklassene var med på.

Ved jubileumsmiddagen lørdag 4. juni deltok 70 personer. Norvald Berre var kveldens toastmaster. Fra Norges Bondelag deltok 2. nestleder Brita Skallerud som holdt hilsestale. Fra Sør-Trøndelag Bondelag deltok styreleder Lars Morten Rosmo, fra Fylkesmannens avdeling for landbruk og bygdeutvikling, fagsjef Kari Frøseth - og fra Trondheim kommune, miljøenheten, fagområde jord, fagleder Anne Sissel Ness, og samtlige bar fram gode ønsker for Strinda Landbrukslag. Agnar Auran presenterte Strinda Landbrukslags historikk, og lagets formann Morten Dretvik takket for hyggelige gaver og god oppslutning om jubileet.

téen var Jon Hokstad. Adresseavisen skrev begeistret om utstillinga den 19. juni. Det siste av lagets jubileumsarrangementer i 1961 var et fylkessjå for storfe og svin, som ble holdt den 22. september på Vestre Ranheim, gården til A/S Ranheim Papirfabrikk. Til sjået var det innmeldt 139 storfe og 53 svin. Sjået var begunstiget av svært godt vær og stort oppmøte av publikum.

175-årsjubileet ble feira 11. april 1986 på Nye Sentrum hotell – arrangementet måtte flyttes, da Bøndernes Hus ble rammet av streik. Ei planlagt utstilling i samarbeid med bondekvinnelaga om "Våre hjem i gammel tid" måtte sløyfes på grunn av streiken.

180-årsjubileet ble den 11. april 1991 markert i Bøndernes Hus med et åpent møte i festsalen. Styremedlem Peder Ås

fra Norges Bondelag holdt foredraget ”Framtidas landbrukspolitikk i Norge.”

190-årsjubileet ble feira på Scandic Hotell, Moholt, den 15. november 2001. Lederen i Norges Bondelag, Kirsten Ingjerd Værdal holdt tale om tema ”Framtidig landbruk i Trondheim”. Under dette jubileet ble det markert 50 års medlemskap for Hågen Knotten, Petter Wanvik, Helge Wanvik og Johan Stokke. Tollekniv med slire ble tildelt de fire jubilentene.

Jubileumboka 2011

Boka “*Strinda Landbrukslag 1811 – 2011 Bondens kår og kall*” er skrevet av tidligere fylkesagronom Ola Storhaugen og ble ferdig fra trykkeriet i november 2010. Bokkomité har vært strindabonden Agnar Auran og tidligere fylkeslandbrukssjef Peder Widding.

Boka er på 208 sider, og den omhandler mer enn historien til Strinda Landbrukslag. Tittelen “Bondens kår og kall” er derfor dekkende for de vilkår og resultater bøndene har arbeidet for og oppnådd både lokalt, i fylket og på landsbasis. Boka er fortsatt i salg.

Strinda Landbrukslags område

Ved stiftelsen i 1811 omfattet landbrukslaget både Malvik og Strinda. Malvik ble i 1891 utskilt som egen kommune, men først i 1922 fikk Malvik sitt eget bondelag (landbrukslag).

Fra redskapsutstillingen på Lerflaten i juni 2011. På en plakatt ved den nærmeste røde traktoren sto det: Case 1946. Gårdstraktor på Gisvold fra 1947 - 70. Kommet til Norge som del av Marshallhjelpen. Restaurert av Motorkameratene 2007. Foto: Knut L. Vik

Bratsberg bondelag (landbrukslag) ble stiftet i 1945 og var aktiv til 1970, da bøndene der på nytt ble medlemmer av Strinda Landbrukslag. Etter kommunesammenslåingen med Trondheim, Byneset, Leinstrand og Tiller 1. januar 1964 beholdt Strinda Landbrukslag Strinda kommune som sitt geografiske område.

Denne artikkel dekker kun bruddstykker av aktivitetene i 200-årsbolken til Strinda Landbrukslag.

Kilder:

Wilhelm K. Støren: *Strinda Landbrukslag 1811 – 1961*, 107 s. Strinda Landbrukslag 1961.

Ola Storhaugen: *Strinda Landbrukslag 1811-2011 "Bondens kår og kall"*, 208 s. Strinda Landbrukslag, 2010.

Ola Storhaugen: Diverse notater til boka *"Bondens kår og kall"*.

Agnar Auran: Notater fra talen holdt ved Strinda Landbrukslags jubileumsfest 4. juni 2011.

Ungdomslaget Yggdrasil: *Nærøy til 1914 – Soga og Framsyn*, s. 41-44.

Opplysninger fra Jubileumskomiteén 2011 for Strinda Landbrukslag.

Sigurd A. Fjær f. 1938 i Nærøy, skogingeniør, bosatt på Charlottenlund fra 1969.

Ingrid Nilsen på Reppe, første kvinnelige leder i Landbrukslaget 1999 - 2004.
Fra *Bondens kår og kall*.

Styret i Landbrukslaget i jubileumsåret 2010/11.
Fra venstre:
Jan Eivind Larsen,
Nils Åge Nilsen,
Morten Dretvik,
Arnljot Vullum,
Oskar Støre og
Martin Eivind
Jensen. Fra *Bondens kår og kall*.